
**ВІСНИК ЧЕРНІВЕЦЬКОГО
ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО
ІНСТИТУТУ**

BULLETIN OF CHERNIVTSI INSTITUTE OF TRADE AND ECONOMICS

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

ВИПУСК I-II (77-78)

**ECONOMIC SCIENCES
ISSUE I-II (77-78)**

**ЧЕРНІВЦІ / CHERNIVTSI
2020**

УДК 33(477) (06)

Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. –
В 53 Чернівці: ЧТЕІ КНТЕУ, 2020. – Вип. I-II (77-78). Економічні
науки. – 344 с.

Збірник наукових праць «Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту» призначений для фахівців, які цікавляться проблемами національної економіки, управління та економіки вітчизняних підприємств, обліку, аналізу, аудиту, фінансів та ін., дає змогу науковій громадськості ознайомитися з результатами досліджень вчених-економістів та молодих науковців.

Засновник – Чернівецький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету (ЧТЕІ КНТЕУ)

Галузь – економічні науки

Редакційна колегія:

Вдовічен А.А. – д.е.н., професор, в.о. директора ЧТЕІ КНТЕУ, головний редактор;

Кифяк В.Ф. – д.е.н., професор, заступник директора ЧТЕІ КНТЕУ, (голова редакційної колегії);

Корольок Ю.Г. – д.д.у., професор ЧТЕІ КНТЕУ, (заступник головного редактора);

Маначинська Ю.А. – к.е.н., доцент ЧТЕІ КНТЕУ, (відповідальний секретар);

Вахович І.М. – д.е.н., професор Луцького національного технічного університету;

Євдокименко В.К. – д.е.н., професор ПВНЗ «Буковинський університет»;

Лучик В.Є. – д.е.н., професор ЧТЕІ КНТЕУ;

Лучик С.Д. – д.е.н., професор ЧТЕІ КНТЕУ;

Нікіфоров П.О. – д.е.н., професор, завідувач кафедри Чернівецького національного університету ім.Ю.Федьковича;

Ткаченко Т.І. – д.е.н., професор КНТЕУ;

Вдовічена О.Г. – к.е.н., доцент ЧТЕІ КНТЕУ;

Круглянюк А.В. – к.е.н., доцент ЧТЕІ КНТЕУ.

Консультативна редколегія

Настасе Кармен – доктор наук, професор, декан факультету економіки та державного управління, Університет ім.Штефана чел Маре (м.Сучава, Румунія);

Неделя Александру – доктор наук, доцент, Університет ім.Штефана чел Маре, (м.Сучава, Румунія);

Коллар Войцех – доктор наук (PhD), професор, проректор з науки та досліджень, Вища школа економіки та менеджменту державного управління (м. Братіслава, Словачія);

Стасяк Анджей – доктор наук, доцент, Лодзинський університет (м.Лодзь, Польща);

Фабус Мішель – доктор наук (PhD), доцент, завідувач кафедри, Вища школа економіки та менеджменту державного управління (м. Братіслава, Словачія);

Чекеревац Зоран – доктор наук, професор, Університет UNION (м.Белград, Сербія).

Збірник внесено до Переліку наукових фахових видань України у галузі економічних наук, у яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата економічних наук (Наказ МОН України від 09.03.2016 №241 п.6)

Електронна копія наукового журналу «Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту» зберігається в **Національній бібліотеці імені В.І.Вернадського**.

Сайт збірника «Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту» (Економічні науки)

<http://www.chtei-knteu.cv.ua/herald/index/>

Свідectво державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України №4317 серія KB від 20.06.2000 р.

Редакція вісника:

Р.В. Кравчук – відповідальний редактор;

І.Р. Харюк – редактор-перекладач

*Рекомендовано до друку рішенням вченої ради ЧТЕІ КНТЕУ.
(Протокол №6 від 29 квітня 2020 р.; протокол №8 від 23 червня 2020 р.)*

ISSN 2310-8185 (print)

ISSN 2414-5831 (online)

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78>

© ЧТЕІ КНТЕУ, 2020

Підписано до друку 23.06.2020 р.

UDC 33(477) (06)

B 53 **Bulletin of Chernivtsi Institute of Trade and Economics.** – Chernivtsi: ChITE KNUTE, 2019. – Volume I-II (77-78). Economic Sciences. – 344 p.

The journal of scientific researches "Journal of Chernivtsi Institute of Trade and Economics" appeals to scientists dealing with problems of national and world economy, management and economics of domestic enterprises, accounting, analysis, audit, finance, etc., and enables the scientific community to get acquainted with the results of research by economists and young scientists.

Founder – Chernivtsi Institute of Trade and Economics of Kyiv National University of Trade and Economics (ChITE KNUTE)

Branch - Economic Sciences

Editorial board:

Vdovichen A.A. - Doctor of Economic Sciences, Prof.; (Editor in Chief), ChITE KNUTE;

Kyfiak V.F. - Doctor of Economic Sciences, Prof.; (Chairman of the editorial board), ChITE KNUTE;

Koroliuk Ju.G. - Doctor of Sciences in Public Administration, Prof., (Deputy Editor in Chief); ChITE KNUTE;

Manachynska Yu.A. - PhD, Associate Professor, ChITE KNUTE;

Vakhovych I.M. - Doctor of Economic Sciences, Prof. Lutsk National Technical University;

Vdovichen A.A. - Doctor of Economic Sciences, Prof. ChITE KNUTE;

Yevdokymenko V.K. - Doctor of Economic Sciences, Prof. Bukovinian University;

Luchyk V.Ye. - Doctor of Economic Sciences, Prof. ChITE KNUTE;

Luchyk S.D. - Doctor of Economic Sciences, Prof. ChITE KNUTE;

Nikiforov P.O. - Doctor of Economic Sciences, Prof. Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University;

Tkachenko T.I. - Doctor of Economic Sciences, Prof. KNUTE;

Vdovichena O.H. - PhD, Associate Professor, ChITE KNUTE;

Kruhlianko A.V. - PhD, Associate Professor, ChITE KNUTE.

Консультативна редколегія

Nastase Carmen - Doctor of Economic Sciences, Prof., Ștefan cel Mare University of Suceava, Romania;

Nedelea Alexandru - Doctor of Economic Sciences, Assoc. Prof., Ștefan cel Mare University of Suceava, Romania;

Kollar Vojtech - PhD, Prof., School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava, Slovakia;

Stasiak Andrzej - Doctor of Economic Sciences, Assoc. Prof., University of Lodz, Poland;

Fabus Michal - PhD, Assoc. Prof., School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava, Slovakia;

Čekerevac Zoran - Doctor of Sciences, Prof., UNION University, Belgrade, Republic of Serbia.

Bulletin is included in the list of the scientific editions of HAC of Ukraine
(Order of the Ministry of education and science of Ukraine from 09.03.2016 №241 a.6)

Certificate of the State Committee of the Informational Politics, Television and Radio Broadcasting
№4317 series KB of 20.06.2000

Editors:

R.V. Kravchuk – Managing Editor;

I.R. Khariuk – Editor-translator.

*Recommended for publication by decision of the Scientific Council of ChITE KNUTE.
Protocol №6 (29.04.2020), Protocol №6 (23.06.2020).*

ISSN 2310-8185 (print)

ISSN 2414-5831 (online)

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78>

© ChITE KNUTE, 2020

Approved for printing 23.06.2020

Зміст

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Вдовічен А.А., Вдовічена О.Г.

ТРИЄДИНИЙ ВЕКТОР СТАБІЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ НЕКОНТРОЛЬОВАНИХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ 12

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.01>

Вудвуд В.В.

СУТНІСТЬ ТА РОЛЬ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ 30

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.02>

Лучик В. Є., Лучик С.Д., Лучик М.В.

ПЕРЕХІД ВІД ЕКОНОМІКИ СПОЖИВАННЯ ДО ЦИФРОВОЇ ЯК НЕОБХІДНА РЕАЛЬНІСТЬ 41

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.03>

Люльов О.В., Чигрин О.Ю., Пімоненко Т.В.

ЗЕЛЕНА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ЯК ІНДИКАТОР СТАЛОГО РОЗВИТКУ 51

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.04>

Тимоць М.В.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ ДОМОГОСПОДАРСТВ ЯК ДЖЕРЕЛО ФІНАНСУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ 59

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.05>

Томнюк Т. Л.

ФІСКАЛЬНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДЕТИНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ 69

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.06>

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Верстяк А. В., Верстяк О.М.

ЕКОНОМІЧНА КОНВЕРГЕНЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ 84

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.07>

Зибарева О.В., Мельниченко Г.М., Чечетова-Терашвили Т.М., Чечетова Н.Ф.

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ТУРИЗМУ В РЕГІОНІ: ПРОБЛЕМИ І МОЖЛИВОСТІ 99

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.08>

Кифяк В.Ф., Кифяк О.В.

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ПРИКОРДОННИХ ОБЛАСТЕЙ В ПЕРІОД ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ 110

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.09>

МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ, МОДЕЛІ
ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ

Дрінь І.І., Дрінь С.С.

ПРО МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ЛІНІЙНИХ СИСТЕМ ТА ПРОЦЕСІВ 125

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.10>

Корольок Ю.Г., Толуб'як В.С.

МАРКЕТИНГОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ІТ-СЕКТОРУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ 137

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.11>

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

Ковалевич Д.А.

ПРОБЛЕМИ ФОНДУ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ 149

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.12>

Король М.М.

ОСОБЛИВОСТІ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ СУЧАСНИХ БАНКІВСЬКИХ СИСТЕМ 159

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.13>

Рошило В.І.

ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН У КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ 170

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.14>

Юрій С.М., Каспрук А.Ю.

ПРОЗОРІСТЬ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ ЯК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БЮДЖЕТНОЇ РЕФОРМИ 182

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.15>

ОБЛІК, АНАЛІЗ І АУДИТ

Багрій К.Л.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ТА ВИТРАТ ПРОФСПІЛОК ЯК НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ 191

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.16>

Кононенко Л.В., Назарова Г.Б., Оришака О.В.

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ПОДАТКАМИ ТА ПЛАТЕЖАМИ В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ 202

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.17>

Мошковська О.А., Маначинська Ю.А., Євдощак В.І.

ОЦІНКА ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОГО БАЛАНСУ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ 211

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.18>

Рилєєв С.В., Скрипник Н.В., Скрипник М.Є.
ОКРЕМІ ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВАМИ АКВАКУЛЬТУРИ 223
DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.19>

Цюцяк І.Л., Цюцяк А.Л.
ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ:
СУТНІСТЬ ТА МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ 238
DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.20>

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Бозуленко О. Я., Бозуленко О. Ю.
СУТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ДОДАТКОВИХ ПОСЛУГ У РОЗДРІБНІЙ
ТОРГІВЛІ 250
DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.21>

Гут Л. В.
ГРОШОВІ ПОТОКИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВА:
ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ 259
DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.22>

Круглянко А.В.
ОБҐРУНТУВАННЯ МЕТОДУ DEA В ОЦІНЮВАННІ ЕФЕКТИВНОСТІ
ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГОТЕЛІВ 270
DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.23>

Нікульча В.А., Чаплінський Ю.Б.
МАРКЕТИНГОВІ РІШЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ У
ПРОЦЕСІ МОТИВАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ЗІ СПОЖИВАЧАМИ 279
DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.24>

Письменна М.С.
СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ АВІАЦІЙНИХ КОМПАНІЙ 290
DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.25>

Чичун В.А.
ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ БРЕНДИНГОВИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ
В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ 301
DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.26>

ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА ТА ПОЛІТИКА

Власова Т.Р.
МІЖНАРОДНА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА МІГРАЦІЯ:
ВІД «ВІДПЛИВУ УМІВ» ДО ЇХ ЦИРКУЛЯЦІЇ 315
DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.27>

Урсакий Ю.А., Кубіцький С.О.
РОЛЬ ЛІДЕРА В МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ 325
DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.28>

Contents

ECONOMICS AND MANAGEMENT OF NATIONAL ECONOMY

Vdovichen Anatolii, Vdovichena Olha

TRINITY VECTOR OF THE STABILIZATION OF UKRAINIAN ECONOMY 12
UNDER THE TERMS OF UNCONTROLLED GLOBAL CHALLENGES
DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.01>

Vudvud Viktoria

THE ESSENCE AND ROLE OF STATE FINANCIAL SECURITY UNDER 30
MODERN FUNCTIONING CONDITIONS
DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.02>

Luchyk Vasil, Luchyk Svitlana, Luchyk Margaryta,

TRANSITION FROM CONSUMPTION ECONOMY TO DIGITAL - REALITY 41
OR FASHION TREND
DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.03>

Lyulyov Oleksii, Chygryn Olena, Pimonenko Tetyana

THE GREEN COMPETITIVENESS AS AN INDICATOR OF SUSTAINABLE 51
DEVELOPMENT
DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.04>

Tymots Myroslava

FINANCIAL RESOURCES OF THE HOUSEHOLD AS A SOURCE OF 59
FINANCING OF THE NATIONAL ECONOMY
DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.05>

Tomniuk Tetiana

FISCAL TOOLS FOR DE-SHADOWING OF THE ECONOMY OF UKRAINE 69
DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.06>

REGIONAL ECONOMY

Verstiak Andrii, Vestiak Oksana

ECONOMIC CONVERGENCE AND SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT 84
OF UKRAINIAN REGIONS
DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.07>

**Zybareva O.B., Melnichenko H.M., Chechetova-Terashvili T.M.,
Chechetova N.F.**

INNOVATIVE DEVELOPMENT OF TOURISM IN THE REGION: 99
PROBLEMS AND OPPORTUNITIES
DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.08>

Kyfiak Vasyi, Kyfiak Oleksandr

TOOLS FOR SOLVING THE PROBLEMS OF WESTERN UKRAINIAN 110
CROSS-BORDER REGIONS DURING THE ECONOMIC CRISIS
DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.09>

MATHEMATICAL METHODS, MODELS
AND INFORMATION TECHNOLOGIES IN ECONOMY

- Drin Iryna, Drin Svitlana** 125
ON MATHEMATICAL MODELING OF LINEAR SYSTEMS AND PROCESSES
DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.10>
- Korolik Yurii, Tolubyak Vitalii** 137
MARKETING POTENTIAL OF THE REGIONAL IT SECTOR OF A DIGITAL ECONOMY
DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.11>

MONEY, FINANCE AND CREDITE

- Kovalevich Darya** 149
PROBLEMS OF SOCIAL INSURANCE FUND UNDER MODERN CONDITIONS
DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.12>
- Korol Maryna** 159
FEATURES OF DIFFERENTIATION OF MODERN BANKING SYSTEMS
DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.13>
- Roshylo Violetta** 170
WAYS OF REFORMING THE SYSTEM OF INTERBUDGETARY RELATIONS IN THE CONTEXT OF DECENTRALIZATION OF THE BUDGET SYSTEM OF UKRAINE
DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.14>
- Yuriy Sofia, Kaspruk Antonina** 182
TRANSPARENCY OF BUDGET PROCESS AS ENSURING THE EFFICIENCY OF BUDGETARY REFORM
DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.15>

ACCOUNTING, ANALYSIS AND AUDIT

- Bagrii Konon** 191
SOME ASPECTS OF INCOME ACCOUNTING AND COSTS OF TRADE UNIONS AS NON-PROFIT ORGANIZATIONS
DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.16>
- Kononenko Lesya, Nazarova Halyna, Oryshaka Oleh** 202
ORGANIZATION OF ACCOUNTING AND AUDIT OF TAXES AND PAYMENTS UNDER THE TERMS OF MODERN INFORMATIONAL SUPPLY
DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.17>
- Moshkovska Olena, Manachynska Yulia, Yevdoshchak Volodymyr** 211
UKRAINIAN FOREIGN TRADE BALANCE ASSESSMENT IN THE CONTEXT OF TRANSFER PRICING
DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.18>

Rylieiev Serhii, Skrypnyk Nataliia, Skrypnyk Mykola
 INDIVIDUAL FEATURES OF ACCOUNTING SUPPORT 223
 IN THE MANAGEMENT OF AQUACULTURE ENTERPRISES
 DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.19>

Tsiutsiak Ihor, Tsiutsiak Andriy
 FACTOR ANALYSIS OF PROFITABILITY OF EQUITY: THE ESSENCE AND 238
 METHOD OF CONDUCTING
 DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.20>

ECONOMICS AND MANAGEMENT OF ENTERPRISES

Bozulenko Olena, Bozulenko Oleksandr
 ESSENS AND PECULARITIES OF ADDITIONAL SERVICES IN RETAIL 250
 TRADE
 DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.21>

Gut Liubov
 CASH FLOWS IN ENTERPRISE MANAGEMENT SYSTEM: THEORETICAL 259
 AND PRACTICAL ASPECT
 DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.22>

Kruhlyanko Andriy
 SUBSTANTIATION OF DEA-METHOD ASSESSING THE EFFICIENCY OF 270
 HOTEL BUSINESS
 DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.23>

Nikulcha Valentyn, Chaplinsky Yurii
 MARKETING DECISIONS OF RETAIL ENTERPRISES IN THE PROCESS 279
 OF MOTIVATIVE INTERACTION WITH CONSUMERS
 DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.24>

Pysmenna Mariia
 STRATEGIC MANAGEMENT IN THE ACTIVITIES OF AIRLINE 290
 COMPANIES
 DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.25>

Chychun Valentyna
 FEATURES OF BRANDING ENTERPRISES MANAGEMENT UNDER 301
 CONDITIONS OF EUROPEAN INTEGRATION
 DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.26>

DEMOGRAPHY, LABOR ECONOMICS, SOCIAL ECONOMY AND POLICY

Vlasova Tetiana
 INTERNATIONAL INTELLECTUAL MIGRATION: FROM "BRAIN DRAIN" 315
 TO "BRAIN CIRCULATION"
 DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.27>

Ursakii Yuliia, Kubitskyi Serhii
 LEADER'S ROLE IN STAFF MOTIVATION 325
 DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.28>

Л.В. Кононенко, к.е.н., доцент

<https://orcid.org/0000-0001-5698-5003>

Г.Б. Назарова, канд. екон. наук, доцент

<https://orcid.org/0000-0001-7401-0402>

О.В. Оришака, канд. тех. наук, доцент

<https://orcid.org/0000-0002-2712-106X>

Центральноукраїнський національний технічний університет,
м. Кропивницький

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ПОДАТКАМИ ТА ПЛАТЕЖАМИ В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Анотація

Актуальність. Постановка проблеми. Механізм нарахування і сплати податків постійно трансформується. Першочергове значення для забезпечення роботи механізму податкової системи, а саме надходженню податків і платежів до бюджету належить системі бухгалтерського обліку і аудиту. Рационально організоване ведення обліку та аудиту розрахунків за податками та платежами дозволяє оптимізувати податкове навантаження суб'єкта господарювання та уникнути штрафних санкцій. В умовах інформаційного (постіндустріального) суспільства оптимізація організації обліку і аудиту насамперед пов'язана із розвитком інформаційного забезпечення обліко-контрольних процедур.

Мета дослідження. Визначення сучасного стану організації обліку і аудиту розрахунків за податками та платежами в умовах сучасного інформаційного забезпечення. *Методологія (або методи дослідження).* Вирішення поставлених у статті завдань здійснено за допомогою загальнонаукових методів дослідження, а саме: аналізу, систематизації та узагальнення. Методологічною і теоретичною основою дослідження є положення економічної теорії, теорії управління, ідеї та положення, викладені у державних нормативно-правових документах України з проблем організації обліку і аудиту розрахунків за податками та платежами.

Результати. Доведено, що використання відповідного програмного та технічного забезпечення дає можливість суттєво підвищити якість обробки облікової інформації, змінює зміст і організацію праці облікового персоналу. Облікова праця стає більш творчою, її функціональна спрямованість переміщується на організацію та удосконалення процедур бухгалтерського обліку. Це особливо актуально при організації обліку розрахунків за податками і платежами, тому що сьогодні ця ділянка облікової роботи є найбільшою за обсягом і складністю. Визначено, що в умовах постіндустріального (інформаційного) суспільства зростає значення інформаційного забезпечення при організації обліку та аудиту.

Обґрунтовано, що одним з найбільш перспективних напрямів оптимізації організації обліку і аудиту розрахунків за податками і платежами є використання технології «блокчейна», яка дозволяє наблизити процедури обліку і аудиту та суттєво змінює їх.

Практичне значення. Використання технології «блокчейна» може бути використана як при організації обліку розрахунків за податками і платежами суб'єктами господарювання, так і при здійсненні аудиторських процедур.

Перспективи подальших досліджень. Дослідження проблемних моментів при використанні технології блокчейна в обліку та аудиті та розробка напрямів їх нівелювання.

Ключові слова: організація обліку, організація аудиту, розрахунки за податками і платежами, інформаційне забезпечення, «блокчейн».

Кількість джерел: 15.

Lesia Kononenko, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,

<https://orcid.org/0000-0001-5698-5003>

Halyna Nazarova, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,

<https://orcid.org/0000-0001-7401-0402>

Oleh Oryshaka, Candidate of Technical Sciences, Associate Professor,

<https://orcid.org/0000-0002-2712-106X>

Central Ukrainian National Technical University,

Kropyvnytskyi

ORGANIZATION OF ACCOUNTING AND AUDIT OF TAXES AND PAYMENTS UNDER THE TERMS OF MODERN INFORMATIONAL SUPPLY

Summary

The article reveals a study of the organization of accounting and auditing of payments for taxes and payments under conditions of the use of modern information support. The mechanism of extra charge and tax payment is constantly transformed. The rationally organized conduct of account and audit of calculations after taxes and payments the tax loading of subject of menage allows to optimize and to avoid penalty approvals. In the conditions of informative society optimization of organization of account and audit is first of all related to development of dataware of accounting - control procedures. It was noted that the use of appropriate software and technology made it possible to significantly improve the quality of record-keeping information processing and changed the content and organization of the work of record-keeping staff. Record-keeping is becoming more creative, with its functional focus shifting to organization and improvement of accounting procedures.

This is particularly relevant in the accounting of taxes and payments, because today this area of accounting is the largest in volume and complexity. The article discusses the main software

products used by economic entities in calculating taxes and payments and in compiling and presenting tax reports. It has been determined that, in a post-industrial (information) society, the importance of information in accounting is increasing. It is proved that one of the most promising directions of the optimization of accounting and auditing of payments on taxes and payments is the use of the technology «blockchain», which allows to approximate accounting and auditing procedures and substantially changes them.

Keywords: accounting organization, audit organization, tax and payment calculations, information support, blockchain.

Number of sources: 15.

Постановка проблеми. «Сплачувати податки та вмирати повинен кожен» – це висловлювання відомого політичного діяча Північної Америки Б. Франкліна (1706-1790) достатньо повно відображає принцип загальності оподаткування [15]. Сьогодні необхідність сплати податків прописана як у основному законі України – Конституції [6], так і у Податковому кодексі. Так, у Податковому кодексі зазначено, що «кожна особа зобов'язана сплачувати встановлені Кодексом, законами з питань митної справи податки та збори, платником яких вона є» [12]. Відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, вичерпний їх перелік та порядок адміністрування, права та обов'язки платників, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки посадових осіб під час адміністрування, а також відповідальність за порушення податкового законодавства регулює Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI [12].

Першочергове значення податків для функціонування держави не підлягає сумніву. Саме податки дозволяють державі реалізувати свої функції. Виняткове значення податків для держави підкреслював ще К. Маркс: «Податок – це материнські груди, які годують уряд. Податок – це п'ятий бог поруч із власністю, родиною, порядком і релігією» [9].

Незважаючи на той факт, що механізм нарахування і сплати податків відпрацьовується протягом майже всього існування людства, податкова система і сьогодні зазнає суттєвих змін. Це пов'язано як і з пошуком нових рішень щодо податкових реформ, так і з прагненням платника податків зменшити податкове навантаження. Першочергове значення для забезпечення роботи механізму податкової системи, а саме надходженню податків і платежів до бюджету належить системі бухгалтерського обліку і аудиту. Раціонально організоване ведення обліку та аудиту розрахунків за

податками та платежами дозволяє оптимізувати податкове навантаження суб'єкта господарювання та уникнути штрафних санкцій. В умовах інформаційного (постіндустріального) суспільства оптимізація організації обліку і аудиту насамперед пов'язана із розвитком інформаційного забезпечення обліко-контрольних процедур.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання організації обліку і аудиту розрахунків за податками та платежами є предметом дослідження багатьох вчених. Зокрема, свої праці присвятили питанням удосконалення та підвищення ефективності аудиту податкової звітності в аграрних підприємствах М. Коцупатрий та Н. Новак [7; 10]. Дослідження І. Дрозд і Н. Шалімової спрямовані на дослідження питань оподаткування юридичних осіб та аудиті у сфері оподаткування [5; 11]. Праці В. Драчука присвячені обліковому забезпеченню операцій за розрахунками з бюджетом за спрощеною системою оподаткування сільськогосподарських підприємств [4]. О. Кушніренко зосереджує свою увагу на розгляді розрахунків за податками сільськогосподарських підприємств як об'єктах обліку і контролю [8]. І. Волошенюк у своїх працях досліджує питання організації бухгалтерського обліку податкових розрахунків і платежів [2]. Н. Новак розглядає імплементацію міжнародного досвіду обліку розрахунків за податками й платежами та застосування податкових важелів у вітчизняній практиці підтримки малого і середнього бізнесу [10]. Т. Бурова у своїх працях розглядає питання організації обліку і аудиту основних податкових платежів в Україні [1]. Слід зазначити, що ще багато вітчизняних і закордонних вчених зосереджують свою увагу на вивченні цього питання. Проте і сьогодні питання організації обліку і аудиту розрахунків за податками та платежами потребують подальшого дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження сучасного стану організації обліку і аудиту розрахунків за податками та платежами в умовах сучасного інформаційного забезпечення.

Виклад основного матеріалу. На рівні суб'єкта господарювання організація обліку розрахунків за податками та платежами починається з розробки документу про облікову політику суб'єкта господарювання – Наказу з облікової політики. При його розробці в частині розрахунків з бюджетом за податками та платежами зазначають елементи обліку для

потреб оподаткування. При цьому враховують норми Податкового кодексу України, оскільки при формуванні Робочого плану рахунків є необхідним передбачити рахунки, які дозволять накопичувати інформацію для складання податкової звітності. Також зазначають перелік та форми первинних документів, облікових регістрів, які використовуються суб'єктом господарювання для узагальнення інформації в частині розрахунків з бюджетом за податками та платежами.

Заключним етапом організації обліку розрахунків з бюджетом за податками та платежами є формування податкової звітності і її подання. Цей етап суворо регламентується Податковим кодексом України та забезпечений спеціальними програмними продуктами. Так, для складання та подання Форми № Д 4 до територіального органу Державної фіскальної служби України у більшості суб'єктів господарювання використовується платний програмний продукт М.Е. DOC IS.

При формуванні і поданні податкової звітності більшість суб'єктів господарювання використовують програму «Арм – звіт плюс», при розрахунках за ЄСВ – АРМ «Єдиний внесок», бюджетні установи при здійсненні розрахунків з казначейством – «Парус».

Проте, незважаючи на той факт, що процес формування і подання звітності у більшості суб'єктів господарювання є автоматизованим, безпосередньо бухгалтерський облік достатньо часто ведеться у форматі Microsoft Excel, Word або взагалі «вручну». Це зменшує якість облікової інформації, оскільки такий підхід не в змозі забезпечити ведення обліку як цілісної, комплексної системи.

Організація обліку передбачає вибір форми обліку, який сьогодні пов'язаний з вибором комп'ютерного і програмного забезпечення. При цьому необхідно враховувати, що цей процес повинен бути комплексним.

В умовах застосування комп'ютерних технологій та програмних продуктів у процесі автоматизації формування і подання звітності відбувається трансформація системи бухгалтерського обліку та облікових процедур, що призводить до підвищення якості та рівня ефективності процесу управління. Застосування програм автоматизації обліку дає можливість суттєво підвищити якість обробки облікової інформації. Крім того, використання комп'ютерної техніки змінює зміст та організацію праці облікового персоналу, зокрема зменшується кількість ручних операцій з

обробки первинних документів, забезпечує систематизацію облікових показників. Облікова праця стає більш творчою, такою, що спрямована на організацію та удосконалення процедур бухгалтерського обліку. Це особливо актуально при організації обліку розрахунків за податками і платежами, тому що сьогодні ця ділянка облікової роботи є найбільшою за обсягом і складністю.

Перспективним напрямом оптимізації обліку і аудиту розрахунків за податками і платежами на підставі використання сучасного інформаційного забезпечення є використання «блокчейна». Блокчейн – це розподілена база даних, яка складається з окремих блоків, з'єднаних у вигляді безперервного ланцюжка, в якій зберігаються всі транзакції, які коли-небудь відбувались [14]. Особливістю є те, що блоки, які становлять ланцюжок, обов'язково містять в собі тимчасову мітку і посилання на попередній блок. У теорії ланцюжок, який формується з блоків, може бути нескінченним, однак на практиці він обмежується технічними можливостями.

Блокчейн часто порівнюють з вічним цифровим журналом, в якому фіксуються фінансові операції, а також практично все, що має цінність [13; 14].

Слід зазначити, що у перспективі використання технології блокчейна повинно призвести до зміни самої процедури аудиторської перевірки, тому що блокчейн забезпечує високу якість даних, їх прозорість, довговічність, надійність. Крім того, технологічний ланцюжок дає можливість проводити аудит автоматично. Це дозволить суттєво скоротити час проведення аудиторської перевірки та підвищити її якість, що своєю чергою забезпечить підвищення точності. Крім того, у аудиторів з'явиться можливість автоматично перевіряти величезні масиви інформації, що дозволить зосередити увагу на більш складних ділянках.

Застосування технології блокчейна суттєво зближує процедури обліку і аудиту. Так, здійснення трансакції стає можливим лише за умови згоди двох сторін, які беруть в ній участь. Це призводить до усунення необхідності проведення звірки розрахунків, тому що формування та списання дебіторської і кредиторської заборгованості обох сторін угоди здійснюється одночасно з використанням однакової оцінки у момент здійснення трансакції.

При використанні технології блокчейна суттєво змінюється і сама процедура обліку. Так, зникає необхідність у веденні первинної документації, тому що всі факти господарського життя відразу знаходять відображення в блокчейн.

Незважаючи на суттєві переваги використання технології блокчейна в обліку і аудиті, його використання призводить до виникнення певних проблем. Це пов'язано з тим, що під час проведення автоматизованої аудиторської перевірки виникає необхідність забезпечення захисту інформації.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Сьогодні суб'єкти господарювання при організації обліку і аудиту розрахунків за податками та платежами мають можливість обирати найбільш оптимальне саме для них інформаційне забезпечення (крім випадків, коли спеціальні програмні продукти регламентовані). Найбільш перспективним напрямом оптимізації організації обліку і аудиту розрахунків за податками та платежами є технологія блокчейн, яка дозволяє не тільки наблизити процедури обліку і аудиту, а й призведе до їх суттєвих змін. При цьому основна увага при веденні обліку зосереджується на законності та економічній сутності операції, а аудиторський висновок спрямовується в основному на підтвердження достовірності цифрового представлення.

Перспективним для здійснення подальших наукових досліджень є пошук напрямів мінімізації проблемних моментів при використанні технології блокчейна в обліку та аудиті.

Список використаних джерел:

1. Бурова Т. А. Організація обліку і аудиту основних податкових платежів в Україні // Інвестиції: практика та досвід. 2014. № 13. С. 18–21. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2014_13_6
2. Волошенюк І. Є. Організація бухгалтерського обліку податкових розрахунків і платежів : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. Харків, 2017. 24 с.
3. Долішня Т. І. Облік податків і податкових платежів: управлінський аспект. // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Економіка. 2018. № 9. С. 180–184. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2018_9_32
4. Драчук В. Ю. Облікове забезпечення операцій по розрахунках з бюджетом за спрощеною системою оподаткування сільськогосподарських підприємств // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки. 2015. Вип. 13(3). С. 139–142. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2015_13\(3\)__37](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2015_13(3)__37)
5. Дрозд І. К. Інформаційні технології як фактор удосконалення облікових процесів // Незалежний аудитор. 2013. № 4. С. 2–11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Na_2013_4_3

6. Конституція України: станом на 03.09.2019 / Верховна Рада України: вебсайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення 15.12.2019).
7. Коцупатрий М. М. Удосконалення та підвищення ефективності аудиту податкової звітності в аграрних підприємствах [Електронний ресурс] // Економічний вісник університету. 2019. Вип. 41. С. 15-21. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2019_41_4
8. Кушніренко О. А. Розрахунки за податками сільськогосподарських підприємств як об'єкт обліку і контролю. // Облік і фінанси. 2017. № 2. С. 27-35. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2017_2_6
9. Налоги и налогообложение: Учебник для вузов, 1997-2004, Издательский дом "Питер" <https://www.kph.npu.edu.ua>
10. Новак Н. П. Імплементация міжнародного досвіду обліку розрахунків за податками й платежами та застосування податкових важелів у вітчизняній практиці підтримки малого і середнього бізнесу. // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2019. № 1. - С. 89-93. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vbumb_2019_1_18
11. Оподаткування юридичних осіб та аудит у сфері оподаткування [Текст]: навч. посіб. / [І. К. Дрозд та ін. ; за ред. Н. С. Шалімової]. - Київ: СОБА, 2017. - 523 с. : рис., табл. - Бібліогр.: с. 502-523. - 300 прим. - ISBN 978-966-97637-1-6
12. Податковий Кодекс України від 02.12.2010, № 2755-VI (зі змінами і доповненнями) – [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
13. Попівняк Ю.М. Технологія блокчейн у бухгалтерському обліку й аудиті: сучасний стан, можливості та перспективи застосування. *Економіка, управління та адміністрування* URL: [https://doi.org/10.26642/ema-2019-3\(89\)-137-144](https://doi.org/10.26642/ema-2019-3(89)-137-144) (дата обращения: 11.06.2020).
14. Хандрамай А.А., Васильева М.К., Люкина А.Ю. Блокчейн в аудиторской деятельности // Научное обозрение. Педагогические науки. 2019. № 2-2. С. 132-136; URL: <https://science-pedagogy.ru/ru/article/view?id=1879> (дата обращения: 11.06.2020).
15. Ядрихинский С. А. Принцип всеобщности налогообложения. *Вестник университета О.Е. Кутафина. Вып. 9*. 2018. с. 97-109

References:

1. Burova, T. A. (2014). Organization of accounting and audit of major tax payments in Ukraine. *Investiciyi: praktyka ta dosvid [Investments: practice and experience]*, vol. 13. Available at: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd> (Accessed 4 June 2020) (in Ukr.).
2. Voloshenyuk, I.Ye. (2017). *Organization of accounting of tax calculations and payments*. Abstract to PhD dissertation, Accounting, State University of Food and Trade of Kharkiv, Kharkiv (in Ukr.).
3. Dolishnya, T. I. (2018). Accounting for taxes and tax payments: management aspect. *Naukovi zapiski Nacionalnogo universitetu "Ostrozka akademiya". Seriya: Ekonomika* [Scientific notes of the National University "Ostroh Academy". Series: Economics], vol. 9. Available at: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa> (Accessed 5 June 2020) (in Ukr.).
4. Drachuk, V. Yu. (2015). Accounting support of operations on settlements with the budget under the simplified system of taxation of agricultural enterprises. *Naukovij visnik Hersonskogo derzhavnogo universitetu. Seriya: Ekonomichni nauki* [Scientific Bulletin of Kherson State University. Series: Economic Sciences], vol. 13(3). Available at: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu> (Accessed 5 June 2020) (in Ukr.).

5. Drozd, I. K. (2013). information technology as a factor to improve accounting processes. *Nezalezhnyi audytor [Independent auditor]*, 4, 2-(in Ukr.).
6. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine]. zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr> (in Ukr.).
7. Kocupatrij, M. M. (2019). Improving and increasing the efficiency of audit of tax reporting in agricultural enterprises. *Ekonomichnij visnik universitet*, vol. 41. Available at: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu> (Accessed 3 June 2020) (in Ukr.).
8. Kushnirenko, O. A. (2017). Calculations for taxes of agricultural enterprises as an object of accounting and control. *Oblik i finansi*, vol. 2. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk (Accessed 7 June 2020) (in Ukr.).
9. Taxes and taxation: Textbook for universities (1997-2004). *Izdatelskij dom "Piter"*. Available at: <https://www.kph.npu.edu.ua> (in Russ.).
10. Novak, N. P. (2019). Implementation of international experience in accounting for taxes and payments and the use of tax levers in the domestic practice of supporting small and medium-sized businesses. *Visnik Berdyanskogo universitetu menedzhmentu i biznesu*, vol. 89-93. Available at: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/vbumb> (Accessed 7 June 2020) (in Ukr.).
11. Drozd, I. K., Shalimova, N. S., Magopec, O. A., Nazarova, G. B. (2017). *Opodatkuvannya yuridichnih osib ta audit u sferi opodatkuvannya* [Taxation of legal entities and audit in the field of taxation]. Kyiv : SOVA, 523 p. (in Ukr.).
12. Podatkovyj Kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine] 02.12.2010, № 2755-VI (with amendments and additions). zakon1.rada.gov.ua. Available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page35> (in Ukr.).
13. Popivnyak, Yu.M. (2019). Blockchain technology in accounting and auditing: current status, opportunities and prospects for application. *Ekonomika, upravlinnya ta administruvannya*. Available at: <https://doi.org/10.26642/ema-> (Accessed 1 June 2020) (in Ukr.).
14. Handramaj, A.A., Vasileva, M.K., Lyukina, A.Yu. (2019). Blockchain in auditing. *Nauchnoe obozrenie. Pedagogicheskie nauki*, vol. 2-2. Available at: <https://science-pedagogy.ru/ru/article/view?id=1879> (Accessed 11 June 2020) (in Russ.).
15. Yadrinskij, S. A. (2018). The principle of universality of taxation. *Vestnik universiteta O.E. Kutafina [University Bulletin O.E. Kutafina]*, vol. 9, pp. 97-109 (in Russ.).